

Lapin liiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta / LLHall 19.08.2026 / Asianro 91

Vastaesitys

Esitän, Lapin liiton lausunnoksi seuraavaa:

Tulisiko perustuslaissa säädettyä vaalipiirien vähimmäis- ja enimmäismäärää laskea nykyisestä kahdestatoista ja kahdeksastatoista esityksessä ehdotettuun yhdeksään ja viiteentoista?

KYLLÄ, varauksin.

Perustelut ja varaukset

Lapin liitto pitää esityksen tavoitetta vaalijärjestelmän joustavuuden lisäämisestä ja erityisesti eduskuntavaalien suhteellisuuden parantamisesta kannatettavana. Nykyisessä vaalijärjestelmässä pienissä vaalipiireissä piilevä äänikynnys muodostuu korkeaksi, mikä heikentää äänten yhdenvertaista vaikuttavuutta ja vaalien suhteellisuuden toteutumista. Oikeusministeriön parlamentaarinen vaalialuetyöryhmä onkin nimenomaisesti tarkastellut vaalialuetta ratkaisuna erityisesti niiden vaalipiirien ongelmaan, joissa piilevä äänikynnys on korkea, ja nostanut ensisijaisesti esiin Lapin ja Oulun vaalipiirit.

Lapin liitto pitää tärkeänä, että vaalijärjestelmää kehitetään siten, että sekä vaalien suhteellisuus että alueellinen edustus toteutuvat mahdollisimman hyvin. Nykyinen järjestelmä ei Lapin osalta toteuta suhteellisuutta tyydyttävällä tavalla.

Lapin liitto on aikaisemmin suhtautunut kriittisesti parlamentaarisen vaalialuetyöryhmän ehdottamaan vaalialuemalliin. Vaalialuemalli olisi kuitenkin ollut Lapin näkökulmasta tässä esillä olevan uudistuksen kannalta ensisijainen ja kokonaisuutena parempi ratkaisu, koska se olisi samanaikaisesti madaltanut Lapin korkeaa piilevää äänikynnystä ja turvannut Lapin vaalipiirin säilymisen itsenäisenä. Mallissa ehdokkaat olisi edelleen asetettu vaalipiireittäin ja äänestetty oman vaalipiirin ehdokkaita, vaikka äänet olisi huomioitu myös yhteisen vaalialueen tuloslaskennassa.

Nyt esitettävä perustuslain muutos on perusteltu toiseksi parhaana vaihtoehtona. Sen avulla voidaan mahdollistaa vaalipiirijaon kehittäminen myöhemmin monin erilaisin tavoin, joka parantaa vaalien suhteellisuutta.

Vaalipiirien vähimmäismäärän laskeminen kahdestatoista yhdeksään lisäisi järjestelmän joustavuutta ja mahdollistaisi nykyistä tarkoituksenmukaisemman vaalipiirijaon, jolla piilevään äänikynnykseen ja suuriin suhteellisuusvinoumiin voitaisiin puuttua.

Vaalipiirien yhdistämistä ei kuitenkaan tule pitää tämän perustuslain muutoksen automaattisena seurauksena eikä tavoitteena. Mahdollinen vaalipiirijako tulee arvioida erikseen ja kokonaisuutena siten, että siinä otetaan huomioon sekä suhteellisuuden että alueellisen edustuksen toteutuminen, vaalipiirien maantieteellinen laajuus sekä alueiden erityispiirteet. Alueellista edustuksellisuutta ei muutoksen johdosta tule heikentää. Mahdollisessa vaalipiirien yhdistämisessä olisikin turvattava Lapin alueellinen edustus.

Samalla on tärkeää tunnistaa, että nykyinen järjestelmä sisältää merkittävän suhteellisuusongelman. Vaalipiirien yhdistämisen mahdollistaminen antaa tulevaisuudessa mahdollisuuden korjata tätä ongelmaa nykyistä paremmin ja tehdä vaalijärjestelmästä koko maan näkökulmasta oikeudenmukaisemman.

Lapin liitto katsoo näin ollen, että vaalipiirien vähimmäis- ja enimmäismäärän alentaminen on kannatettava ja tarpeellinen muutos, vaikka se ei yksin ratkaise kaikkia vaalijärjestelmän ongelmia.

Yhteenveto

Lapin liitto kannattaa perustuslain 25 § muuttamista siten, että vaalipiirien vähimmäismäärä alennetaan kahdestatoista yhdeksään ja enimmäismäärä kahdeksastatoista viiteentoista.